

Omsorgsförvaltningen
Tjänsteskrivelse till omsorgsnämnden

Datum:
2021-02-12

Diarienummer:
OSN-2020-00773

Handläggare:
Ulrika Jansson

Föreningsbidrag 2021 Synskadades Riksförbund Uppsala-Knivsta

Förslag till beslut

Omsorgsnämnden beslutar

1. **att** bevilja Synskadades Riksförbund Uppsala-Knivsta 145 170 kronor i engångsbidrag för deras föreningslokal 48:an år 2021,
2. **att** beslutet om extra föreningsbidrag avser år 2021 för att ge föreningen möjlighet att ställa om sina lokalkostnader.

Ärendet

Synskadades Riksförbund (SRF) Uppsala-Knivsta ansökte om totalt 391 500 kronor i bidrag för verksamhetsåret 2021. Ansökan avsåg bidrag till kansli och personal omfattande 189 000 kronor, hyra kansli lokal 22 000 kronor och stöd för lokalkostnad avseende föreningslokal 48:an omfattande 180 500 kronor.

Omsorgsnämnden beslutade 16 december 2020, § 155, att bevilja Synskadades Riksförbund Uppsala-Knivsta föreningsbidrag omfattande 35 330 kronor. Föreningen beviljades ett normerat bidrag samt delvis ett verksamhetsbidrag för kansli men då föreningen bedömdes ha ett förhållandevis stort eget kapital samt även ett betydande överskott per 31 december 2019 så beviljades inte föreningen bidrag för lokalkostnader.

År 2019 fick föreningen bidrag från omsorgsnämnden för stöd med lokalkostnad och beviljades då ett bidrag om 273 797 kronor.

Synskadades Riksförbund Uppsala-Knivsta har framfört att deras medlemmar har ett stort behov av en lokal som är anpassad utifrån deras funktionsnedsättning och att de behöver en fast plats och miljö som ser likadan ut. Lokalen på 48:an är anpassad för medlemmarna och är navet för deras föreningsverksamhet.

Föreningen har framfört en del av deras kapital utgörs av gåvor som är placerade i olika aktiefonder. Det finns ingenting i gåvobreven och testamentena som hindrar föreningen att använda medlen, men de har framfört att värdeökningen minskas ju mer de använder kapitalet. Den andra delen av föreningens kapital består av kapital efter en bostadsförsäljning, dessa medel har föreningen låst till år 2027 för att i framtiden kunna använda dessa medel till att köpa en egen lokal för att kunna få ner sina lokalkostnader.

Synskadades Riksförbund Uppsala-Knivsta har framfört att det minskade bidraget från omsorgsnämnden innebär att de inte kommer kunna bedriva sin föreningsverksamhet.

Ekonomiska konsekvenser

Förslag till beslut ligger utöver nämndens budget och innebär en utökning av nämndens kostnader med 145 170 kronor.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad den 21 februari 2021
- Bilaga 1, SRF historik m.m.
- Bilaga 2, Tjänsteanteckning träff med SRF 2021-02-03

Omsorgsförvaltningen

Lenita Granlund
Förvaltningsdirektör

LITEN HISTORIK

1. DBF/SRF

Vår organisation grundades år 1889 av Stockholms blinda hantverkare, borstbindare och korgmakare, under namnet De Blindas Förening, och var i första hand deras fackförening och sjukkasse. Under åren som följde anslöt sig så många blinda hantverkare ute i landet, att det på 1930-talet blev nödvändigt att dela upp organisationen i länsavdelningar. Uppsala läns Blindförening bildades år 1937. Kommunreformen i början av 1970-talet, när, dagens "storkommuner" bildades, gjorde att det fanns tillräckligt många synskadade i varje kommun, för att det skulle vara motiverat att dela upp länsföreningarna i lokalföreningar. Bildandet av dessa lokalföreningar gjordes alltid i samförstånd med de lokala politikerna. Varje förening var juridiskt självständig, men organisatoriskt väl samordnad med syskonföreningar, länsförbund och riksförbund.

När vi införde samma tre nivåer i vår organisation som gäller i samhället i övrigt, skedde det efter flera års grundliga utredning, och omfattande diskussioner, såväl interna som med politiker på de olika nivåerna. I samband med denna omorganisation bytte vi också namn från "De Blindas Förening" (DBF) till "Synskadades Riksförbund" (SRF). Ordet "blind" hade, och har, för många en negativ klang, och hindrade de, trots mer eller mindre besvärande synproblem, att söka medlemskap i vår organisation, trots att de skulle ha haft nytta av organisationen.

Under 1800-talet och långt in på 1900-talet fanns det särskilda "blindyrken", för vilka samhället tillhandahöll utbildning. Man kunde bli borstbindare, korgmakare eller, längre fram på 1930-talet, pianostämmare. Som kvinna kunde man bli korgmakare eller, om man hade tillräckliga synrester, få utbildning i vävning och stickning, och längre fram kunde man bli "maskinskriverska" och skriva efter diktamen. Det var först på 1970-talet som vår situation började förändras, och de särskilda blindyrkena försvann.

Fram till år 1986 sköttes synskadade barns skolgång och utbildning av Tomtebodaskolan, en internatskola med hela Sverige som upptagningsområde. Det var efter dansk förebild som Tomtebodaskolan lades ner, och de synskadade barnen integrerades i skolorna på sin hemort. Framsteg i de medicinska vetenskaperna ledde till att diabetikerna levde betydligt längre än tidigare, men att de förlorade synen. Det innebar att de redan hade en utbildning och ett yrke, när synskadan drabbade dem. Detta var ett starkt skäl till att de s. k. blindyrkena försvann. Nu har de medicinska vetenskaperna gjort ytterligare framsteg, så att diabetikerna i stor utsträckning får behålla sin syn.

De Blindas Förening/Synskadades Riksförbund har alltid verkat i utvecklingens frontlinje. Mycket tidigt började vi bygga upp ett (låne)bibliotek med punktskriftsböcker, användande den av Louis Braille skapade punktskriften. När bandspelaren kom, såg vi våra möjligheter, och började läsa in böcker på band, och skapade De Blindas Förenings Talboksbibliotek. Ansvaret för punktskrifts- och talboksbiblioteken har nu övertagits av staten, och vi synskadade kan låna talböcker via

folkbiblioteken. Efter andra världskriget, och efter tillkomsten av länsföreningarna, byggde De Blindas förening upp ett nätverk av "blindvårdskonsulenter", en i varje län. Konsulenter skulle själv vara blind, och hade till uppgift att hjälpa de synskadade i sitt område att hitta rätt i samhället. Det är dessa blindvårdskonsulenter som är ursprunget till vår tids syncentraler. På 1970-talet inrättade Uppsala kommun en tjänst kallad "handikappkonsulent". Den förste innehavaren av denna tjänst var själv blind, och hade ett starkt inflytande på hur kommunens handikappolitik kom att utformas. Tjänsten har under årens lopp förändrats, och återfinns nu som kommunens "brukarombud".

2. KMA

År 1917, alltså medan första världskriget pågick, bildade Kronprinsessan Margareta sin "arbetsnämnd för de blinda", (KMA) för att försöka hjälpa Sveriges blinda. Bland annat uppmanade hon landets landshövdingefruar, var och en i sitt län, att bilda en stödförening. Dessa stödföreningar kallades "De Blindas Vänner i....", följt av namnet på länet. När De Blindas Förening bytte namn till Synskadades Riksförbund, bytte dessa föreningar namn till "Synskadades Vänner i....".

"Vännerna" stöder dels SRF:s föreningar ekonomiskt, dels stöder de ögonforskningen och kunskap om denna forskning.

Samtidigt som Uppsala läns Blindförening ombildades och blev Synskadades Riksförbund Uppsala län, ett samarbetsorgan för länets lokala synskadeföreningar, Ställde Anders Diös, Uppsalas storbyggmästare, en lokal på Fyristorg 8 1 tr., till Synskadades Vänner i Uppsala läns förfogande, för att de där skulle kunna bedriva terapiverksamhet för Uppsalas synskadade. Med medel från De Blindas Förenings Understödsstiftelse inköptes fem vävstolar som blev grunden i terapiverksamheten, ledd av en utbildad synskadad handledare. Lokalen var så stor och hade ett kök, så att den också kunde användas för föreningssammanskomster, och blev på så sätt hjärtat i vår verksamhet.

Efter ett tiotal år, och sedan Anders Diös lämnat ledningen för sitt företag, ville företaget ha tillbaka sin lokal på Fyristorg. "Vännerna" hittade då en lokal i fastigheten Kungsängsgatan 48, det s. k. "Focus-huset", som byggts med medel från Lennart Hylands Röda Fjädern-insamling. Lokalen var tillräckligt stor för att rymma de fem vävstolarna och upprätthålla terapiverksamheten, men för liten för att fungera som föreningslokal. Därför hyrdes också, i samförstånd med ansvariga politiker, den intilliggande lägenheten, och en dörr togs upp mellan lägenheterna. Det är "48:an".

3. 48:an

48:an består alltså av två delar. Den ena kallar vi terapidelen. Den är 52 kvadratmeter och hyser de fem vävstolarna, och där finns också ett kök och en toalett. Belysningen över vävstolarna är en specialinstallation. För denna del av lokalen betalas större delen av hyran av Synskadades Vänner.

Den andra delen, som vi kallar "föreningsdelen", är 48 kvadratmeter och möblerad med soffor, stolar och bord, som vi köpt in för en av de gåvor vi fått. Möblemanget kostade 70.000 kr, Där finns också ett litet talboks- och punktskriftsbibliotek, ett piano (en gåva), en stor oljemålning (en gåva av konstnären själv), en ljudanläggning och en hörselslinga, och borden är prydda med bordslöpare, som en av våra medlemmar har vävt på vävstolen i rummet intill. Fram till 2020 har kommunen stått för hyran av denna del av lokalen.

4. Handikappföreningarnas Hus.

Handikappföreningarnas Hus var, och är, ett samarbetsprojekt som involverar Uppsala läns landsting, nu Region Uppsala, Uppsala kommun, HSO Uppsala län och HSO Uppsala kommun. "Huset" invigdes 1995 av ett landstingsråd och ett kommunalråd för att visa vilken vikt landstinget och kommunen lade vid projektet. Det var först inrymt i fastigheten S:t Johannesgatan 28, men flyttades senare till Kungsgatan 64 och 62. Hyran betalas nu av regionen, medan föreningarna som finns i "huset", finansierar driften, dvs. personalen, telefonväxeln, receptionen, vissa datorer, tryckeri, städning mm, genom en serviceavgift.

SRF Uppsala-Knivsta disponerar där ett rum på c:a 9 kvadratmeter. Detta är vår kanslists arbetsplats. Där finns dator, skrivare för punktskrift och för svartskrift (vanlig tryckt text), spiralbindare, telefon med hörlurar, inspelningsutrustning för vår föreningstidning, möteshandlingar, skåp och hyllor för vårt arkiv. Vi har också del i rummet bredvid, som då är arbetsplatsen för vår kanslists arbetsbiträde.

5. Vårt kapital

Vårt kapital utgörs uteslutande av gåvor. Det mesta är placerat i andelar av olika aktiefonder, placeringar som givarna har gjort. Tidigare gav bankerna ränta på insatt kapital. Då gick ränteinkomsterna direkt till verksamheten. För en del år sedan slutade bankerna att ge ränta på sina aktiefonder. Det blev ett bekymmer för oss, tills vi upptäckte, att så länge aktierna stiger i värde, kan vi använda värdeökningen genom att sälja av så många fondandelar som ger oss värdeökningen, och samtidigt bevara grundkapitalet. Det finns ingenting i gåvobreven och testamentena som hindrar oss att använda kapitalet, men ju mer kapital vi säljer, desto mindre värdeökning genererar det kvarvarande kapitalet. 2017 använde vi 250.000, 2018 20.000, 2019 190.000 och 2020 200.000 kr. Större delen kommer från grundkapitalet, en mindre del från värdeökningen. Detta för att vidmakthålla vår sociala verksamhet på en meningsfull nivå.

År 2017 ärvde vi ett halvt hus i Luthagen. Den andra hälften av huset ärvdes av de dövas lokalförening. Husets underhåll var eftersatt, huset skulle behöva en vaktmästartjänst, huset var värt för mycket för att vi skulle ha råd att köpa ut de döva. Därför såldes huset, och vi och de döva fick dela på det försäljningen gav.

Eftersom Diakonistiftelsen Samariterhemmet, som äger fastigheten Kungsängsgatan 48, har meddelat oss, att de småningom kommer att riva fastigheten, såg vi möjligheten att använda inkomsten från husförsäljningen till att köpa en insatslägenhet tillräckligt stor för vår föreningsverksamhet, något som också borde kunna hålla nere våra lokalkostnader.

Omsorgsförvaltningen
Tjänsteanteckning

Handläggare:
Ulrika Jansson

Tjänsteanteckning från telefonkonferens med Synskadades riksförbund Uppsala Knivsta

Datum: 2021-02-03

Tid: 14.30-15.30

Lokal: Mötet skedde via telefonkonferens

Närvarande

Från SRF: Bo Östen Svensson ordförande och Kenneth Lindqvist

Från omsorgsnämnden Angelique Prinz Blix ordförande (anslöt vid 15)

Från omsorgsförvaltningen Ulrika Jansson strateg

Mötespunkter

Synskadades riksförbund Uppsala Knivsta har efterfrågat en avstämning då de vill framföra sina synpunkter kring nämndens bidrag till föreningen. Inför mötet har föreningen skickat in dokument avseende historik för föreningen.

1. Missnöje kring tilldelning av bidrag

SRF funderar kring vilka möjligheter de som förening har att överklaga ett beslut om föreningsbidrag. Ulrika förklarar att det inte finns några regler för hur det kan överklagas, eftersom det inte finns någon lagreglerad skyldighet för en kommun att överhuvudtaget ge bidrag till föreningar. Eftersom det inte regleras särskilt så är det enda möjligheten att angripa ett beslut att göra en laglighetsprövning enligt 13 kap kommunallagen och att föreningen vänder sig till förvaltningsrätten för att begära en laglighetsprövning.

Tiden för att begära en sådan har nu löpt ut. Ulrika förklarar också att rätten inte tar ställning huruvida nämnden fattat rätt eller fel beslut utan att en laglighetsprövning handlar om beslutet fattas i rätt ordning. Vi diskuterar kring detta och Bo framför att

han även varit i kontakt med förvaltningsrätten och att de fått samma besked där. Det föreningen önskar är att nämnden fattar ett beslut om rättelse av tidigare fattat beslut.

2. Lokal

SRF föreningslokal 48:an består av två delar: en del är terapidelen (52 kvm) med vävstolar, större delen av hyran för denna del betalas av Synskades vänner, den andra delen består av föreningsdelen (48 kvm). Föreningsdelen används för sociala sammankomster, studiecirklar, träffar med färdtjänst och politik. Bo och Kenneth beskriver att man som synskadad är utesluten från stora delar av samhället och att lokalen som föreningen tillhandahåller är anpassad för målgruppen och därför fyller ett syfte för medlemmarna. Vidare menar de att de inte bara kan byta lokaler utan att de behöver en fast plats och en miljö som man känner igen och där det ser likadant ut. Lokalen är även anpassad för rörelsehindrade.

SRF hyr även ett rum på ca 9 kvm via Funktionsrätt på Kungsgatan för sitt kansli. Där deras kanslist har sin arbetsplats. Diskussion förs huruvida de skulle kunna ha sitt kansli vid lokalerna på 48:an men Kenneth och Bo menar att då skulle kanslisten vara själv på sin arbetsplats vilket inte skulle fungera. Hyran -serviceavgift för lokalen finansierar driften, dvs. personalen, telefonväxeln, receptionen, vissa datorer, tryckeri, städning mm.

Angelique och Ulrika beskriver kommunens arbete med en väg in för föreningslivet och att bidrag till lokalkostnader är en del i det arbetet. Kommunens avsikt är att kunna upplåta lokaler som kommunen redan idag tillhandahåller via en digital tjänst istället för att ge bidrag till lokalkostnader utan att bidragen i första hand ska gå till verksamhet. SRF framhåller att de inte kan byta lokal dels pga. terapidelen med vävstolarna och dels utifrån deras funktionsnedsättning innebär att de behöver ha en välbekant miljö.

3. Ekonomi

En stor del av föreningens kapital består av gåvor som är placerade i aktiefonder av givarna. Ju mer kapital SRF använder från dessa ju mindre blir värdeökningen se SRF:s bilaga historik,

Bengt och Kenneth beskriver att de utifrån försäljning av ett hus, som de ärvt tillsammans med dövas lokalförening, sparat kapital för att i framtiden kunna köpa en insatslägenhet. Också då framtiden för lokalen är oviss då hyresvärderna eventuellt har planer på att riva fastigheten. För att kunna köpa en lägenhet så låste föreningen större delen av kapitalet från husförsäljning på 10 år (t.o.m. 2027).

De beskriver att utifrån det minskade bidraget från omsorgsnämnden och om nämnden fortsättningsvis inte bidrar till lokalkostnaden så kan föreningen klara sig ett par år därefter skulle de vara tvungna att lägga ner lokalföreningen. Fråga från föreningen är om kommunen kan hjälpa till med bidrag till hyran istället för bidrag till verksamheten då lokalen är navet för att föreningen ska kunna ha verksamhet.

4. Andra typer av stöd

Ulrika funderar kring om föreningen får något stöd från Knivsta kommun. De är för få medlemmar i föreningen bosatta i Knivsta för att kunna få stöd från kommunen. SRF redogör inte för medlemmar bosatta i Knivsta när de ansöker om omsorgsnämndens bidrag.

Vi diskuterar kring vilket annat typ av stöd som inte är kontantstöd som nämnden skulle kunna stötta föreningen med.

Diskussionen förs också kring huruvida det finns andra bidrag som föreningen skulle kunna ansöka om. Ulrika ska efterforska ifall det kan finnas andra bidrag än kommunala föreningsstöd som föreningen skulle kunna ansöka om.

Mötet avslutas med att Angélique och Ulrika tar föreningens synpunkter med sig och återkommer till föreningen.